

Wüstungsprozesse in den Niederlanden zwischen 1000 und 1800 (str. 201-233). Všimá si zejména změn ekologických, sociálních a hospodářských, které byly tímto procesem vyvolány.

D. Denecke uveřejnil ještě jeden příspěvek na téma: *Interdisziplinäre historisch-geographische Umweltforschung: Klima, Gewässer und Böden im Mittelalter und in der frühen Neuzeit* (str. 235-263). Jak už z názvu článku vyplývá, zaměřil D. Denecke svoji pozornost na podnebí, vodní režim a půdu. Tyto tři faktory hrají podle Deneckeho důležitou roli pro vznik sídliště. K tomuto tématu uvádí autor rozsáhlý výběr literatury.

Ch. Huth a J. Oexle ve spolupráci s dalšími autory publikují předběžnou zprávu o interdisciplinárním projektu: *Breunsdorf, Lkrs. Leipziger Land - ein Vorbericht über ein interdisziplinäres Projekt zur Kulturlandschaftsarchäologie im Südraum Leipzig* (Tagebau Schleenhain), str. 271-299. Výzkum se zaměřil na obec Breunsdorf určenou v důsledku těžby uhlí k zániku.

H. Brachmann (Berlin) informuje v článku *Germania-Slavica - zur Geschichte der Forschung und den Aufgaben eines im Rahmen interdisziplinär ausgerichteter Ostmitteleuropa - Studien neu eingerichteten Forschungsbereiches* (str. 301-316). O nové organizaci vědecké práce po sjednocení obou německých států. Jedním z nově vzniklých ústavů je pro výzkum dějin a kultury východní části střední Evropy. V rámci tohoto ústavu byl vytvořen odbor Germania-Slavica, který tak navazuje na stejnojmenný projekt, jehož autorem byl W. Fritze již v r. 1980.

Dvěma články jsou zastoupeny výzkumy mimo evropské území a to R. Graafen (Koblenz): *Verkehrswege und Handelssiedlungen im Nepal-Himalay - Zielsetzungen, Verfahren und erste Ergebnisse eines interdisziplinären DFG-Forschungsprojekts* (str. 317-326) a P. Pohle (Giesen): *Wüstungen als Zeugen von Siedlungsprozessen im Tibetischen Himalay* (Süd-Mustang, Nepal, str. 327-340).

K. Fehn hodnotí velmi pozitivně průběh brněnské konference (str. 341-345). Závěr sborníku tvoří bibliografie evropského sídlištního výzkumu (str. 351-411).

VLADIMÍR NEKUDA

Mittelalterarchäologie in Zentraleuropa. Zum Wandel der Aufgaben und Zielsetzungen. Zeitschrift für Archäologie des Mittelalters, Beiheft 9, Bonn 1995.

Podávám zde jen stručnou informaci o publikaci, jež se dotýká téměř všech témat spojených s archeologií středověkou. Obsahem publikace jsou referáty přednesené na konferenci pořádané katedrou archeologie středověku v Bamberku v roce 1990. Společným znakem všech příspěvků je dosažený stav výzkumu a stanovení úkolů do budoucna.

Úvodní článek G. P. Fehringa (Lübeck) *Geschichte und Situation der Archäologie des Mittelalters in Zentraleuropa. Anlass und Ziel der Bestandsaufnahme* (str. 9-18) podává celkový přehled o stavu archeologie středověku ve střední Evropě, o její organizační struktuře, o časopisech vycházejících v jednotlivých zemích a o stavu její výuky na vysokých školách.

Výzkumem sakrálních objektů se zabývá příspěvek U. Lobbedeye (Münster) *Zur Archäologie der Kirchen* (str. 19-26). Klade důraz nejen na samotný výzkum těchto objektů, ale i na řadu otázek, kterých se tyto výzkumy dotýkají, tj. hospodářských a sociálních dějin včetně správní organizace.

W. Meyer (Basel) soustředil pozornost na opevněná sídla vrcholného středověku: *Burgen, Pfalzen, Herrensitze* (str. 27-36). Hodnotí význam těchto objektů a jejich funkci ve středověké společnosti.

R. d'Aujourd'hui hodnotí výzkum měst *Zur archäologischen Stadtforschung im deutschsprachigen Gebiet Europas: Standortbestimmung und Zukunftsaufgaben* (str. 37-52). Zdůrazňuje význam archeologického výzkumu města nejen z hlediska jeho historického vývoje, ale i pro využití těchto poznatků pro další územní plánování.

Problematikou sídlištní archeologie se zabývá příspěvek J. Herrmanna (Berlin) v článku: *Zur archäologischen Erforschung von Siedlungsvorgängen und ländlichen Siedlungen in Zentraleuropa. Ergebnisse und Zukunftsaufgaben* (str. 53-62). I když v titulu článku je střední Evropa, shrnul autor poznatky získané z výzkumu sídlišť jen na území Německa. Téma pojednal ze tří hledisek: 1. Jak archeologický výzkum přispívá ke studiu vývoje osídlení a k vytváření kulturní krajiny. 2. Předpokladem srovnávacích analýz sídlištních forem je pokud možno komplexní výzkum více sídlišť. 3. Vypovídací možnosti o ekonomické a sociální struktuře sídliště jsou závislé na interdisciplinární spolupráci. Z hlediska terminologického je důležité pojetí periodisace středověku. Jako raný středověk rozlišuje Herrmann dvě období: 6.-8. století a 9.-10. století. Rovněž vrcholný středověk dělí na dvě období: 11.-12. století a 13. století. Naproti tomu W. Janssen zařazuje do raného středověku 7.-10. století a do vrcholného středověku 10.-13. století.

Archeologické výzkumy přinášejí značné množství nálezů. S jejich zpracováním a vyhodnocením se zabývá B. Scholkmann (Tübingen) v článku: *Die archäologischen Artefakte. Fragestellungen, Ergebnisse und Zukunftsaufgaben der Erforschung* (str. 63-74).

O významu archeologických výzkumů pro hospodářské dějiny středověku pojednal W. Janssen (Wurzburg): *Archäologische Beiträge zur Wirtschaftsgeschichte des Mittelalters in Mitteleuropa* (str. 75-86). Zatímco Janssen řešil téma na výsledcích výzkumů na území Německa, H. Steuer (Freiburg im Breisgau)

ve svém článku: *Mittelalterarchäologie und Sozialgeschichte. Fragestellungen, Ergebnisse und Zukunftsaufgaben* (87-104) řeší přínos k sociálním dějinám i na základě výzkumů v sousedních zemích. Z výzkumů na Moravě jsou to především velkomoravské lokality a ze středověkých výzkumů lokality Mstěnice a Pfaffenschlag.

Dalších pět příspěvků podává přehled o stavu o úkolech dalšího výzkumu v jednotlivých zemích. M. Biddle (Oxford) je autorem článku *Medieval Archaeology in England* (str. 105-116), II. Andersson (Lund) hodnotí výzkumu ve Skandinávii: *Scandinavian Medieval Archaeology Today and Thoughts about its Future* (str. 117-136), V. Nekuda podal přehled o výsledcích výzkumů archeologie středověku na území bývalé ČSFR: *Die Archäologie des Mittelalters in der ehemaligen ČSFR* (str. 137-164), I. Holl (Budapest) zhodnotil výzkumy na území Maďarska - *Mittelaerarchäologie in Ungarn* (str. 165-190) a H. Sarfatij informoval o výsledcích v zemích Beneluxu: *Forschung, Unterricht und Bodendenkmalpflege in der Mittelalterarchäologie der Benelux-Länder* (str. 191-216).

Sborník uzavírají dva články a to F. Irsiglera (Trier) *Mittelalterarchäologie in Zentraleuropa aus der Sicht eines Historikers* (str. 217-224) a G. P. Fehringa (Lübeck) *Zusammenfassung und Ergebnisse* (str. 225-232).

Jak z uvedeného obsahu vyplývá, jedná se o velmi důležitou publikaci o výsledcích archeologie středověku ve střední Evropě.

VLADIMÍR NEKUDA